

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята 4 листоп. 1950 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам: Закон України від 15.03.2022 № 2137-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-20#Text>.

4. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану: Закон України від 27.07.2022 № 2462-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2462-20/conv#Text>.

5. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 № 2111-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20#Text>.

6. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141.

Перетятко Сергій Анатолійович,
аспірант кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету № 1 ІПФПНП
Львівського державного університету
внутрішніх справ

ОБСТАНОВКА НЕЗАКОННОГО ВИГОТОВЛЕННЯ, ПЕРЕРОБКИ ЧИ РЕМОНТУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ АБО ФАЛЬСИФІКАЦІЇ, НЕЗАКОННОГО ВИДАЛЕННЯ ЧИ ЗМІНИ ЇЇ МАРКУВАННЯ, АБО НЕЗАКОННОГО ВИГОТОВЛЕННЯ БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН ЧИ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ

Обстановка вчинення злочину є одним із основних структурних елементів криміналістичної характеристики злочинів, оскільки вона суттєво впливає на поведінку злочинця та вибір ним об'єкту, способу, засобів злочину. При дослідженні обстановки злочину слідчим має ставитися та вирішуватися система загальних та окремих завдань, успішна реалізація яких повинна бути спрямована на до досягнення основної мети пізнання вказаного елементу криміналістичної характеристики. Не є в цьому плані виключенням й злочини, передбачені ст. 263 1 КК України.

В.Ю. Шепітько визначає обстановку вчинення злочину як частину матеріального середовища, що містить, крім ділянки території, сукупність різних предметів, поведінку учасників події, психологічні взаємовідносини між ними [4, с. 184].

Встановлення обставин незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв неможливе без всебічного врахування всіх компонентів його обстановки. Обстановка, що передує вчиненню вказаного злочину, являє собою систему умов і обставин, що відносяться до місця, часу, характеру взаємин злочинця із зовнішнім середовищем і впливають на підготовку та вчинення злочину, обумовлюють його мотив і спосіб, що вказують на підготовчі дії, можливості його вчинення та приховання. Отримання даних, що характеризують обстановку вчинення цього злочину, дозволяє отримати уявлення про те, що і якою мірою вплинуло на злочинні наміри та їх реалізацію.

Вважаємо, що обстановка вчинення злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України, є структурою, до якої входять такі компоненти, як місце, час та умови вчинення злочину, обставини, що сприяють його вчиненню.

Час і місце вчинення злочину в широкому розумінні слова являють собою самостійні категорії кримінального, кримінально-процесуального права і криміналістики. Разом з тим вони невід'ємні складові обстановки вчинення злочину, тому встановлення часу і місця вчинення злочину є одночасно елементом процесу з'ясування обстановки вчинення злочинів, передбачених ст. 263-1 КК України. Їх точне встановлення дуже важливе, коли виникає, наприклад, питання про алібі, конкретності підозри, виявлення предметів, що згодом можуть стати речовими доказами в кримінальному провадженні.

З'ясування місця кримінально протиправної події є важливим у всіх кримінальних провадженнях з урахуванням не лише кваліфікації діяння. Установлення місця вчинення кримінального правопорушення виконує важливу процесуальну функцію і допомагає вирішити такі завдання кримінального провадження: визначити місце провадження досудового слідства і підсудність кримінального провадження; встановити місцезнаходження можливих доказів, а також провести огляд, обшук тощо; встановити можливе коло осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення [2, с. 56].

Місце не є обов'язковим елементом об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 263 1 КК України, однак, відповідно до КПК України підлягає встановленню. У досліджуваних кримінальних провадженнях обставина місця вчинення злочину може більше стосуватися доказового факту, ніж головних елементів предмета доказування.

Місцем вчинення кримінального правопорушення є частина простору, в межах якого було вчинено дії, що утворюють об'єктивну сторону складу кримінального правопорушення [3, с. 38].

Найбільшу кількість злочинів, передбачених ст. 263-1 КК України, виявлено у великих містах і промислових центрах, а також у

містах, які знаходяться у зоні, або неподалік зони проведення ООС (насамперед, у Києві, Харкові, Запоріжжі, Одесі, Дніпрі). Такий розподіл місць незаконного виготовлення, ремонту, переробки предметів озброєння досить зрозумілий, оскільки в містах зосереджена значна частина громадських закладів, місць проведення дозвілля і відпочинку, заможних людей, що породжує «попит» на, застосування, носіння (насамперед кримінальним елементом) вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв та речовин. Крім того, велика щільність населення в містах та їх інфраструктура створює найбільш сприятливі умови для приховування злочинної діяльності.

Завичай обстановка злочинів, передбачених ст. 263 1 КК України, тісно пов'язана зі способом злочину, який часто обирається злочинцем з урахуванням реально існуючих оточуючих факторів. Подекуди особливу важливість у з'ясуванні обстановки вчинення вказаних злочинів має інформація про такі елементи матеріальної обстановки злочину, як початкові місця знаходження зброї та кінцеві місця її зберігання (приховування) [1, с. 42].

Залежно від об'єктів злочину, пов'язані з незаконним обігом предметів озброєння можуть вчинюватися: на заводах-виготовлювачах предметів озброєння, у військових підрозділах, правоохоронних органах, мисливських колективах, спортивних товариствах, фінансових і комерційних структурах, навчальних закладах, на приватних охоронних і детективних підприємствах, а також на підприємствах, що мають вогнепальну зброю і боєприпаси для проведення виробничих, рятувальних, дослідницьких робіт, навчання й охорони [1, с. 41].

Аналіз слідчої практики дозволяє стверджувати, що незаконне виготовлення, переробка чи ремонт злочинцями предметів озброєння може здійснюватися в таких місцях: домоволодіння (квартири, дачі, підвали, надвірні споруди тощо) (49 %); місця роботи, навчання, служби (13 %); інші законспіровані місця (гаражні кооперативи, спеціально облаштовані майстерні тощо) (38 %).

Логічно, що у разі, коли предмети озброєння незаконно виготовляються, переробляються чи ремонтуються в загальнозаконспірованих місцях (майстернях, гаражах, квартирах тощо), це значно ускладнює як місця їх зберігання, так і процес їх можливого обігу, встановлення всіх членів злочинної організації (у разі підтвердження такої версії).

Особливу важливість у розслідуванні вказаних злочинів має інформація про місця-джерела початкового походження незаконно виготовлених, перероблених чи відремонтованих предметів озброєння. Відповідно до отриманих нами емпіричних даних, це можуть бути відомості про: місця проживання, оренди житла (42 %); майстерні, приміщення із обладнанням, пристосованим для саморобного виготовлення предметів озброєння (28 %); окремі орендовані місця на ринках, у торгових центрах, павільйонах, у місцях значного скупчення людей тощо (16 %); підприємства, організації, які здійснюють

торгівлю, ремонт або використання зброї на законних підставах (8 %); військовій частині, підрозділі правоохоронних органів (4 %); оборонні підприємства (2 %).

Доречно зазначити, що встановлення конкретного часу може розкрити ймовірність учинення протиправного діяння конкретною особою в певну годину доби. Час учинення злочину, відображений у відповідних процесуальних документах, допустимо зазначати в різний спосіб. На відміну, скажімо, від кримінальних проваджень про незаконний збут вогнепальної зброї, де час має встановлюватись якомога точніше, у кримінальних провадженнях про незаконне виготовлення вогнепальної зброї, як про триваючий злочини, час учинення цих дій може бути визначено менш чітко (приміром, у березні-квітні 2020 року). Однак, це не позбавляє слідчого від обов'язку якомога точніше з'ясувати часові межі вчинення підготовки, вчинення та приховування злочинів цієї категорії.

Аналіз слідчої та судової практики дозволив визначити, що час вчинення злочинів у різного роду домоволодіннях не має чіткої характеристики, оскільки зазвичай обирається злочинцем довільно. Найбільша кількість вказаних злочинів, які були вчинені у місцях роботи, навчання, служби, припадає на час послабленого режиму контролю за робочим процесом, несенням служби, охорони відповідного об'єкта. Стосовно сезонності вчинення злочину, передбаченого ст. 263 1 КК України, то емпіричні дані вказують на відсутність певних особливостей вказаного злочину.

Таким чином, обстановка вчинення злочину, передбаченого ст. 263 1 КК України, характеризується сукупністю різних за своєю природою зовнішніх умов конкретної об'єктивної ситуації, що має часові та просторові характеристики (час та місце вчинення злочину), під впливом якої здійснюються дії з підготовки, вчинення та приховування вказаного злочину. Найбільшу актуальність відомості про обстановку вчинення злочину, передбаченого ст. 263 1 КК України, набувають на початковому етапі розслідування в умовах неочевидності, коли необхідно встановити особу злочинця, виявити характерні сліди злочину.

Список використаних джерел

1. Андреев Д.В. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного обігу зброї: дис. ... д.-ра філософії за спеціальністю 081-Право, Харків, 2020. 272 с.

2. Гангур Н.В. Доказування під час здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях про порушення авторського права і суміжних прав: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2018. 252 с.

3. Корин И.С. Особенности криминалистической методики расследования преступлений, связанных с применением огнестрельного оружия: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12. М., 2015. 272 с.

4. Шепітько В.Ю. Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: підручн. Харків: Право, 2001. 528 с.